

บนหนทางสร้างเมืองใหญ่ กับ โรคจาก “ฝุ่นโยหิน”

ไม่ต้องหวั่นวิตกตัวเลขใดๆ มาพิสูจน์ทุกคนต่างตระหนักได้คือนับวันสภาพความเป็น “เมือง” ยิ่งขยายตัวกินกินสภาพชนบทและพื้นที่ธรรมชาติให้เหลือน้อยลงทุกที

เนื้อหนังมังสาของสิ่งที่เรียกว่า “เมือง” นั่นก็คือตึกรามบ้านช่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาคารสูงที่เกือบร้อยทั้งร้อยสร้างจากอิฐ หิน ปูน ทราย

ยากจะคิดคำนวณว่าในแต่ละปีมีการระเบิดภูเขาถูกใหญ่ให้แตกตัวเป็นชิ้นเล็กน้อยกลายเป็นหินบด เพื่อลำเลียงเข้าสู่เส้นทางก่อสร้างเมืองสักกี่ลูก

ไม่เพียงแต่การถากถางที่โล่งว่างเพื่อสร้างตึกขึ้นถมทับ การก่อสร้างเมืองยังรวมถึงการทุบตึกเก่าแล้วสร้างตึกใหม่ที่อีกด้วย กิจกรรมเหล่านี้ล้วนแล้วแต่ต้องการหินบดและซีเมนต์ในการก่อสร้างทั้งสิ้น

จากภูเขาสูง...ย่อยให้เหลือชิ้นเล็กชิ้นน้อย แล้วประกอบขึ้นใหม่ให้กลายเป็น “หิน” ก่อนใหม่ขนาดน้อยใหญ่ในรูปทรงแตกต่างกันหลายหลายที่อาจสูงตระหง่านถึงระดับเสียดฟ้า เหล่านี้ล้วนต้องอาศัยกิจกรรมเบิกนำ นั่นคือ การไม่หินก้อนยักษ์จากได้จากการระเบิดภูเขาให้ได้ขนาดตามต้องการ เพื่อความสะดวกในการขนส่งตลอดจนถึงลักษณะการใช้งาน

และในสายพานการไม่หิน ซึ่งก่อให้เกิดฝุ่นหินจำนวนมากมหาศาล “แรงงานมนุษย์” คือปัจจัยที่ไม่อาจขาดได้

ใครที่เคยผ่านเข้าออกจังหวัดสระบุรีในเส้นทางผ่านอำเภอหน้าพระลาน ที่ถูกเปรียบเปรยมาเนิ่นนานให้เป็น “เมืองในหมอก” ที่ไม่ต้องใส่เสื้อหนาวแต่ต้องหาผ้าอุดจมูกหรือคลุมผมเผ้าเนื้อตัวแทน ย่อมประจักษ์แจ้งแก่ใจดีว่าผลข้างเคียงจากกิจการโรงไม่หินนั้นสาหัสสากรรจ์เพียงไร

บนเส้นทางพัฒนาประเทศสู่ความเป็นเมือง รถบรรทุกหินและปูนซีเมนต์จากแหล่งผลิตสำคัญที่หือตะบิงไปบนท้องถนนได้ทั้งสุขภาพเสื่อมโทรมของผู้คนไว้เบื้องหลัง และยากจะประมาณการได้อย่างชัดเจนว่ามีจำนวนเท่าไร

- **“ซิลิโคซิส” วิกฤตสุขภาพปอด**

การสูดดมเอาอากาศที่มีฝุ่นหินปะปนเข้าสู่ระบบทางเดินหายใจจะค่อยๆ บ่อนทำลายสมรรถภาพการทำงานของปอด และเมื่อถึงจุดหนึ่งจะแสดงตัวให้เห็นบนความทุกข์ทรมานที่เกิดแก่ผู้เป็นเจ้าของปอดคู่นั้นผ่านชุดอาการที่รวมเรียกว่า “โรคปอดฝุ่นหินทราย” หรือโรคซิลิโคซิส (Silicosis)

โรคร้ายซึ่งพบครั้งแรกในประเทศไทยที่จังหวัดกาญจนบุรี เมื่อปี 2497 นี้ เกิดจากการหายใจเอาฝุ่นละอองขนาดเล็กกว่า 10 ไมครอนของผลึกซิลิกาบริสุทธิ์ ที่แตกตัวออกมาจำนวนมากมหาศาลผ่านการไม่หินให้เห็น ชิ้นเล็กชิ้นน้อยเข้าไปสู่ปอด แล้วเกิดการสะสมจนทำให้เกิดพังผืดในเนื้อเยื่อปอด ซึ่งใช้เวลาประมาณ 3-5 ปี ทำ

ให้มีอาการหายใจหอบ เหนื่อยง่าย ไม่มีไข้ ผู้ป่วยโรคนี้จะตกอยู่ในสภาพปลอดภัยจนเกินขีด โรคปลอดภัยง่ายกว่าคนทั่วไป

อาชีพที่เสี่ยงต่อโรคปอดฝุ่นหินทรายก็คือการขุดทราย การทำแก้วจากทราย การทำงานในโรงโม่หิน ระเบิดหิน ทำครก ขัดหิน

จากการสำรวจโดยการถ่ายภาพเอกซเรย์ปอดคนงานที่เกี่ยวข้องกับช่างงานดังกล่าว ในเขตจังหวัด สระบุรีและพะเยา ในปี 2530 และ ปี 2532 พบผู้มีอาการเข้าข่ายโรคนี้ถึง ร้อยละ 15 และ 30 ตามลำดับ และจากการสำรวจสถานการณ์โดยกองอาชีวอนามัยร่วมกับหน่วยงานสาธารณสุขภูมิภาคในปี 2541 พบว่ามีผู้เสี่ยงต่อการเป็นโรคนี้มากกว่า 2 แสนคน

- **มหันตภัยที่ไร้ร่องรอย**

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากประเทศไทยยังขาดแคลนแพทย์สาขาอาชีวเวชศาสตร์ ซึ่งเชี่ยวชาญเฉพาะด้านโรคจากการทำงาน และการที่โรคปอดฝุ่นหินทรายเป็นโรคที่วินิจฉัยได้ยาก จนถึงบัดนี้จึงยังไม่มีใครรู้ว่าประเทศไทยมีผู้ป่วยโรคนี้จำนวนเท่าไร

สิ่งที่เราพอจะอนุมานได้ก็คือตึกสูงเสียดฟ้าแห่งแล้วแห่งเล่าที่ก่อตัวขึ้นทั่วกรุงเทพฯ ราวกับที่นั่นเมืองที่ไม่มีวันสร้างเสร็จ อาคาร บ้านเรือนหลังใหม่ที่ได้รับการก่อสร้าง ต่อเติมเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ถนน สะพาน ที่มีการขยาย และสร้างเพิ่มเติมอย่างไม่มีความจบสิ้น

เหล่านี้คือร่องรอยที่ซบอกลักษณะโรคปอดฝุ่นหินทรายที่เกิดกับแรงงานไทยว่ามีแนวโน้มเป็นเช่นไร ได้ชัดเจนและเท่าทันปัจจุบันเสียยิ่งกว่าการวิจัยใดๆ

ตารางแสดงจำนวนโรงงานและคนทำงานในอุตสาหกรรมเกี่ยวกับฝุ่นหินใน ปี 2545

ภาค	จำนวนโรงงาน (โรง)	จำนวนคนทำงาน (คน)
กลาง	4,006	160,018
เหนือ	1,516	30,154
ตะวันออกเฉียงเหนือ	1,922	25,980
ใต้	1,158	17,858
รวม	8,602	234,010

ที่มา ศูนย์สารนิเทศ กรมโรงงานอุตสาหกรรม

ข้อมูลน่ารู้

- ในปี 2542 กรมอนามัยได้ศึกษามลพิษจากโรงโม่หิน พบว่าโรงโม่หินใน จ.สระบุรี เมื่ออยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน แต่มีเปอร์เซ็นต์สารซิลิกาสูง ขณะที่คุณภาพอากาศในชุมชนโดยรอบพบฝุ่นละอองเกินค่ามาตรฐานความปลอดภัย
- ประเทศไทยมีการจัดตั้งโครงการควบคุมป้องกันโรคซิลิโคสิสในประเทศไทย ระหว่าง พ.ศ.2544-2553 โดยเป็นการร่วมมือระหว่างหลายหน่วยงาน แต่ก็ยังมีการร้องเรียนปัญหามลพิษจากโรงโม่หินเรื่อยมา

ข้อมูลจาก รายงานการศึกษาเรื่อง สถานการณ์อาชีพอนามัยและสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย โดย ดร.นพ.สมเกียรติ
ศิริรัตนพฤษ์ และคณะ

สืบค้นได้จาก www.hiso.or.th

ข้อมูลเพิ่มเติม ติดต่อ กิตติมาภรณ์ 081 449 7479